

Tlačová správa

Práva dieťaťa v oblasti bezpečnosti v EÚ sú ohrozené nedôslednosťou pri prijímaní a implementácii politík založených na dôkazoch zameraných na zníženie úmyselných úrazov detí.

Krajiny potrebujú zvýšiť prijímanie osvedčených preventívnych politík v tejto oblasti s cieľom chrániť najzraniteľnejších občanov Európy a budúcu spoločnosť. Úmyselné úrazy detí, medzi ktoré patria všetky formy násillia páchaných na deťoch, týranie, zlé zaobchádzanie, násillie medzi rovesníkmi a samovraždy, vyvolávajú negatívne, celoživotné vplyvy na deti, rodiny a spoločnosť a preto vyžadujú okamžitú a väčšiu pozornosť. (1)

Brusel, 20. marca 2014

Úmyselný úraz dieťaťa je aj závažným problémom verejného zdravia a aj jedným z ľudských práv. OSN jasne vyhlasuje „akékoľvek násillie páchané na deťoch nie je ospravedlniteľné; každému násilliu na dieťati možno predchádzať.“ (2)

Z viac ako 35 000 detí a adolescentov vo veku 0-19 rokov, ktorí každoročne zomrú v EÚ, približne 24% alebo asi 9 100 úmrtí je v dôsledku úrazov. Zhruba tretina týchto úmrtí je klasifikovaných ako úmyselné alebo neurčeného zámeru. (3)

Úmrtia v dôsledku úmyselných úrazov sú len vrcholom ľadovca a dokonca aj tam, kde existujú najlepšie údaje, dôkazy naznačujú, že úmrtia v dôsledku týrania kódované ako vražda dieťaťa, odrážajú len okolo 20-30% skutočných prípadov. (4) „Násilliu, ktoré je páchané na deťoch treba naďalej venovať výraznú pozornosť, a musíme to zdôrazňovať, namiesto maskovania a držania v tichosti“, vyhlásila Isabelle Durant, podpredsedníčka Európskeho Parlamentu. „Okrem uplatňovania toho, čo už vieme, potrebujeme ďalší výskum a zlepšenie systémov dát, najmä pre všetky typy nefatálnych úmyselných úrazov detí, ktoré zahŕňajú aj informácie o nákladoch vzťahujúcich sa k násilliu páchanom na deťoch a jeho prevenciu.“

V EÚ je medzi krajinami veľká variabilita v úrovni úmrtí v dôsledku úmyselných úrazov, s viac než 10-násobným rozdielom medzi krajinami s najvyššou úrovňou a najnižšiu úrovňou. Napriek tomu existujú stratégie na prevenciu založené na dôkazoch, ktoré ak budú dôsledne prijaté, implementované a adekvátne vymáhané v EÚ, mohli by zlepšiť bezpečnosť detí pred násillím. (5)

Dnes bola zverejnená [Správa o národných aktivitách na riešenie problému úmyselných úrazov detí \(National Action to Address Child Intentional Injury\)](#), ktorá skúma opatrenia v oblasti politik na riešenie úmyselných úrazov detí popísaním prijatia, uplatňovania a presadzovania politik na národnej úrovni, ktoré sa týkajú prevencie úmyselných úrazov detí vo viac ako 25 členských štátoch EÚ. (5) Správa obsahuje nadnárodný prehľad činností súvisiacich s detskými právami, kapacitami a údajmi s cieľom uľahčiť plánovanie na Európskej úrovni na riadením podporu úsillia na národnej úrovni. Okrem zhrnutia výsledkov v rámci zúčastnených členských krajín, správa obsahuje aj profily jednotlivých krajín, ktoré popisujú aktivity založené na dôkazoch na riešenie úmyselných úrazov detí v týchto 4 oblastiach prijatých do júla 2013.

Záver tejto správy ukazuje, že síce je veľa politik prijatých, ale viac musí byť urobené pre ich úplnú implementáciu, presadzovanie a podporu dostatočnými zdrojmi na vytvorenie požadovaného účinku. „V členských štátoch je nedostatok pozornosti a monitorovania politik zameraných na úmyselné úrazy detí.“, povedala Joanne Vincenten, riaditeľka Európskej Aliancie pre bezpečnosť detí (European Child Safety Alliance). „Je dôležité vedieť či a ako dobre sú implementované politiky na prevenciu úmyselných úrazov a aký majú dopad, inak táto investícia do ochrany detí je stratová.“

Príklady nekonzistentného prijatia preventívnych politik v oblasti úmyselných úrazov detí v zúčastnených krajinách, na ktoré upozornila [Správa o národných aktivitách na riešenie problému úmyselných úrazov detí \(National Action to Address Child Intentional Injury\)](#) zahŕňajú (5):

- Len 10 krajín (33%) má zastrešujúcu stratégiu na riešenie 3 hlavných typov úmyselných úrazov, na ktoré sa vzťahuje táto správa. Niekoľko ďalších krajín oznámilo niekoľko existujúcich stratégií, ktoré sa spoločne týkajú tohto problému - ale nie je tam žiadna zastrešujúca stratégia na koordináciu úsillia.

- Len 19 (63%) má zákon zakazujúci telesné tresty vo všetkých prostrediach. Väčšina z 11 krajín, ktoré nemali ešte zakázané telesné tresty vo všetkých prostrediach, musia riešiť zákaz v domácom prostredí, hoci niektoré musia riešiť zariadenia náhradnej starostlivosti a inštitucionálne zariadenia.
- Odpovede ukazujú, že 4 zúčastnené krajiny (13%) nemajú žiadneho špecifického Ombudsmana pre deti (Česká republika, NSR, Portugalsko a Rumunsko), zatiaľ čo ďalšie 2 krajiny (Bulharsko a Španielsko) len čiastočne spĺňajú podmienky.
- Odpovede ukazujú, že práve polovica zúčastnených krajín má program domácich návštev pracovníkmi verejného zdravotníctva u nových rodičov, ktorý zahŕňa prevenciu týrania, z ktorých niečo viac ako tretinu možno považovať za program čiastočne implementovaný, pretože u väčšiny je slabý dohľad.
- Menej ako polovica zúčastnených krajín má národnú politiku vyžadujúcu, aby školy mali stály výbor, v ktorom sú učitelia, študenti a rodičia a ktorý rieši násilie v rodinnom a školskom prostredí, vrátane interpersonálneho násillia a šikany/kyberšikany a zo 14 krajín, ktoré majú túto politiku, len 6 krajín udávalo úplnú implementáciu.
- Iba 20 z 30 krajín (67%) má národnú politiku/smernicu pre školy na vytvorenie programu prevencie samovrážd súvisiacich so školou, aj keď viac ako polovica uviedla, že politika bola len čiastočne implementovaná.
- Odpovede ukazujú, že len Anglicko, Maďarsko, Írsko a Škótsko majú buď národný program pre multidisciplinárnu revíziu detských úmrtí alebo regionálne programy v celej krajine, ktoré zahŕňajú konkrétne odporúčania týkajúce sa prevencie.

Zatiaľ čo prijatie a implementácia niektorých činností založených na dôkazoch zaznamenaných v tejto správe sú povzbudzujúce, nedávny hospodársky/ekonomický pokles pridáva ďalšie obavy. „Viac rodín zažíva väčší finančný tlak ako výsledok ekonomickej krízy, ktorá pre mnohých znamenala posunutie pod hranicu chudoby. Ako dôsledok je zvýšenie rizika všetkých foriem násillia, najmä týrania detí/zanedbávanie/zneužívanie a samovrážd“, vyhlásil Bernard de Vos, Predseda Európskej siete detských ombudsmanov (European Network of Ombudspersons for Children.) „Prvé signály ukazujú, že primerané úsporné opatrenia majú vplyv na zdravie a bezpečnosť detí. Musíme zabezpečiť, aby táto problematika bola starostlivo monitorovaná a že tieto opatrenia budú zavedené v období vládnych škrtov, aby bolo zabezpečené rešpektovanie práv dieťaťa na bezpečnosť.“

Úmyselné úrazy sa vyskytujú v mnohých prostrediach a ich prevencia zahŕňa a vyžaduje efektívne partnerstvo a zainteresovanosť odborníkov z mnohých oblastí/sektorov ako je zdravotníctvo, školstvo, spravodlivosť, sociálne služby.

„Je tu urgentná potreba zabezpečiť, aby boli k dispozícii adekvátne odborné kapacity na riešenie bezpečnostných potrieb detí a rodín s cieľom podporiť včasné intervencie a pokračujúcu starostlivosť pre osoby ohrozené násillím“, povedal Octavian Bivol, UNICEF Regionálny poradca pre zdravie pre CEECIS. „Efektívne a komplexné poskytovanie služieb vyškolenými odborníkmi pre prevenciu a liečbu obetí a páchatelov je nevyhnutná pre dosiahnutie vyššej implementácie opatrení na ochranu a bezpečnosť detí.“

„Táto správa upozorňuje na naliehavosť robiť viac pre udržanie detí pred ujmom“, povedal Európsky komisár pre zdravie, Toni Borg. „Úmyselné úrazy sú násillné činy, ktorým možno a treba zabrániť. Musíme spojiť sily na národnej a európskej úrovni v komplexnom prístupe zameranom na deti, zdravie vo všetkých politikách s cieľom zabezpečiť, aby deti zbytočne netrpeli z dôvodu trhlín v systéme.“

Pre ďalšie informácie kontaktujte Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky katarina.halzllova@uvzs.rsk alebo j.vincencen@childsafetyeurope.org.

Poznámky:

1. **Úmyselné úrazy sú úrazy, ktoré sú výsledkom násillia.** Násillie je definované Svetovou zdravotníckou organizáciou ako „úmyselné použitie fyzickej sily alebo moci, hroziacej alebo skutočnej voči sebe samému, inej osobe, alebo skupine osôb, ktoré buď vyústi alebo je veľká pravdepodobnosť, že vyústi do úrazu, smrti, psychickej ujmy, týrania alebo deprivácie.“ Táto definícia násillia zahŕňa širokú škálu činov, ide nad rámec fyzických skutkov, zahŕňa hrozby, zastrašovanie, dokonca nedbanlivosť a skutky zanedbávania, hoci nemusia byť vnímané ako úmyselné. Správa zahŕňa 3 oblasti úmyselných úrazov: týranie detí, násillie medzi rovesníkmi a sebapoškodzovanie.

Týranie detí zahŕňa všetky formy fyzického a/alebo emocionálneho týrania, sexuálne zneužívanie, zanedbávanie alebo nedbanlivé zaobchádzanie alebo obchodovanie alebo iné využívanie, čo má za následok skutočnú alebo potenciálnu ujmu na zdraví, živote, vývoji a dôstojnosti dieťaťa v súvislosti so zodpovednosťou, dôverou a silou. Týranie dieťaťa zahŕňa akýkoľvek skutok vykonaný alebo nevykonaný rodičom, opatrovateľom alebo inou dospelou osobou, ktorý má za následok ujmu alebo potenciálnu ujmu, alebo hrozbu ujmy pre dieťa, dokonca aj keď poškodenie nie je úmyselné.

Násillie medzi rovesníkmi zahŕňa úmyselné použitie fyzickej sily alebo moci, hroziacej alebo skutočnej medzi deťmi, ktoré má za následok alebo je pravdepodobné, že vyústi do úrazu, smrti, psychickej ujmy, týrania alebo deprivácie. To zahŕňa násillie v gangoch, násillie z dôvodu veku a šikanu/kyberšikanu.

Sebapoškodzovanie u detí zahŕňa samovražedné správanie a sebapoškodzovanie ako sebazmračovanie a rezanie. Samovražedné správanie sa pohybuje v rozmedzí od úmyslu ukončiť život, plánovania, nájdenia spôsobu ako to urobiť, pokusu zabiť sa až po dokončenie aktu.

2. UN Committee on the Rights of the Child (CRC), *General Comment No. 13 (2011): The right of the child to freedom from all forms of violence*, 18 April 2011, CRC/C/GC/13.
(<http://www.refworld.org/docid/4e6da4922.html>)

UN General Assembly, *Convention on the Rights of the Child*, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, 1577:3
(<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>)

UN General Assembly, *Convention on the Rights of the Child*, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, 1577:3 – Article 19 (www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38f0.html)

3. MacKay M and Vincenten J. Child Safety Report Card 2012: Europe Summary for 31 Countries. Birmingham: European Child Safety Alliance, Eurosafe; 2012.
(<http://www.childsafetyeurope.org/publications/info/child-safety-report-cards-europe-summary-2012.pdf>)
4. Sethi, D; Bellis, M; Hughes, K; Gilbert, R; Mitis, F; G Galea, (Eds). European report on preventing child maltreatment. World Health Organization, 2013.
(<http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/european-report-on-preventing-child-maltreatment>)

5. Správa o národných aktivitách na riešenie problému úmyselných úrazov detí (National Action to Address Child Intentional Injury) bola vytvorená ako súčasť projektu TACTICS (Tools to Address Childhood Trauma, Injury and Children's Safety), viacročnej iniciatívy, ktorá sa snaží poskytovať lepšie informácie, praktické nástroje a zdroje na podporu prijatia a implementácie osvedčených postupov založených na dôkazoch pre prevenciu úrazov detí a mládeže v Európe. Iniciatíva je koordinovaná Európskou Alianciou pre bezpečnosť detí (European Child Safety Alliance) s podporou a partnerstvom Európskej komisie, ROSPA, Swansea University, Maastricht University, Nordic School of Public Health, Dublin City University, European Public Health Alliance a partnermi vo viac ako 30 krajinách.

Jedným z cieľov projektu bolo preskúmať a rozšíriť súbor ukazovateľov úrazov a štandardizovaných nástrojov pre zber dát, aby obsahoval indikátory skúmajúce prevenciu násilia a úmyselné úrazy s cieľom umožniť sledovanie a meranie pokroku pri znižovaní všetkých detských úrazov. Výsledkom tejto aktivity je [Správa o národných aktivitách na riešenie problému úmyselných úrazov detí \(National Action to Address Child Intentional Injury\)](#) a 30 profilov o preventívnych politikách v oblasti úmyselných úrazov detí (Child Intentional Injury Prevention Policy).

Politické profily zahŕňajú 27 členských krajín a Island a Nórsko, a ďalšie 2 z Veľkej Británie (len Anglicko a Škótsko sa zúčastnili). Preto výsledných 30 profilov je pre: Rakúsko, Belgicko (len Flámsko), Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Česká republika, Dánsko, Francúzsko, Fínsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Island, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Malta, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovenská republika, Slovinsko, Španielsko, Švédsko a 2 krajiny Veľkej Británie (zúčastnili sa Anglicko a Škótsko ako zakladajúce krajiny VB).

Spolu s [Kartou bezpečnosti detí \(Child Safety report Card 2012\)](#), ktorá sa venovala neúmyselným úrazom a [Profilmi krajín o detskej bezpečnosti \(Child Safety Profiles 2012\)](#) [Správa o národných aktivitách na riešenie problému úmyselných úrazov detí \(National Action to Address Child Intentional Injury\)](#) a politické profily tvoria ucelený pohľad na aktivity na národnej úrovni zamerané na riešenie všetkých úrazov detí.

Pre viac informácií o projekte TACTICS alebo Európskej súhrnnej správe a dokumentoch zaoberajúcich sa úmyselnými úrazmi detí, navštívte internetovú stránku Európskej Alianciou pre bezpečnosť detí (European Child Safety Alliance): www.childsafetyeurope.org

Táto tlačová správa sa vydáva na základe projektu TACTICS, ktorý je financovaný z Európskej únie v rámci programu v oblasti zdravia.